

Christelijk geloof is: onttoveren,
dus ook van beelden

Deuteronomium 4: de onttoverde wereld
een godsgeschenk

Eep Talstra

1. Beelden zijn niet neutraal

1.1. Cartoon

1.2. Crucifix: spot

Romeinse cartoon

‘Alexamenos aanbidt zijn God’ (Alexamenos sebeta theon)

1e, 2e of 3e eeuw n.Chr

Romeinse cartoon (tekening)
‘Alexamenos aanbidt zijn God’
(Alexamenos sebeta theon)
1e, 2e of 3e eeuw n.Chr

1.3. Crucifix: aanbidding

Crucifix in de kerk van Forserum, Zweden

Detail: opschrift in Hebreeuws en Latijn

Jezus, I.N.R.I: koning der Joden, draagt de Hebreeuwse Godsnaam: JHWH;
Liturgie wil méér lezen dan in het Evangelie staat

1.4. Crucifix: demonstratie van macht en dominantie van de kerk

Praag, Karelsbrug met beelden

Crucifix, later, op kosten van Joden, voorzien van opschrift in het Hebreeuws (Jesaja 6:3)

Praag, Crucifix op de Karelsbrug (1667)
17de-eeuwse Hebreeuwse inscriptie: 3X Heilig

Jesaja 6: 3 Zij riepen elkaar toe: 'Heilig, heilig, heilig is de HEER van de hemelse machten. Heel de aarde is vervuld van zijn majesteit.'

2.1. Beelden: traditie en kritiek

Laatste oordeel - kerk van Noordbroek, Groningen

Laatste oordeel (de hel) - kerk van Noordbroek, Groningen.
Cartoon van bisschop?

2.2. Beelden en omvorming van bijbelse tradities: aangepast in de sacrale wereld van de liturgie.

Exodus 16

Manna-regen: hostie, hemels brood.

tussen 1460 en 1470

Jan Deys, *De mannaregen* (buitenluiken van het *Drieluik met het Laatste Avondmaal*), 1570-1571.

Paneel, Museum Elisabeth Weeshuis, Culemborg

2.3. *Het lam Gods*: Gesitueerd als sacraal gebeuren in de eigen wereld

Jan van Eyck, geschilderd tussen 1430 en 1432 *De aanbidding van het lam*

AllPosters

Detail: Dom van Utrecht

2.3. *Het lam Gods*. Tafereel in de hemel: gestalte van God

**Lam met 7 horens en 7 ogen
Oudsten en vier dieren**

OttHeinrich-Bibel, Bayerische Staatsbibliothek; **Matthias Gerung**,

+1500, Nördlingen; † 1570

2.3. *Het lam Gods.* Gestalte van God, alleen gesuggereerd. Lam met 7 horens

De prentbijbel van Mortier, Historie des Ouden en Nieuwen Testaments, verrykt met meer dan vierhonderd printverbeeldingen verscheen in 1700 in twee delen bij de Amsterdamse uitgever Pieter Mortier

2.4. *Het lam Gods.* Paaslam, Bijbelse beeldtaal tot versimpelde realiteit gedwongen.

.....Want ook ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus, 1 Kor. 5:7.'

Paaslam

**17e eeuwse Spaanse schilder Zurbarán,
Madrid, Museo Nacional del Prado**

2.4. *Het lam Gods*. Paaslam, Bijbelse beeldtaal in realiteit geplaatst.

Paaslam

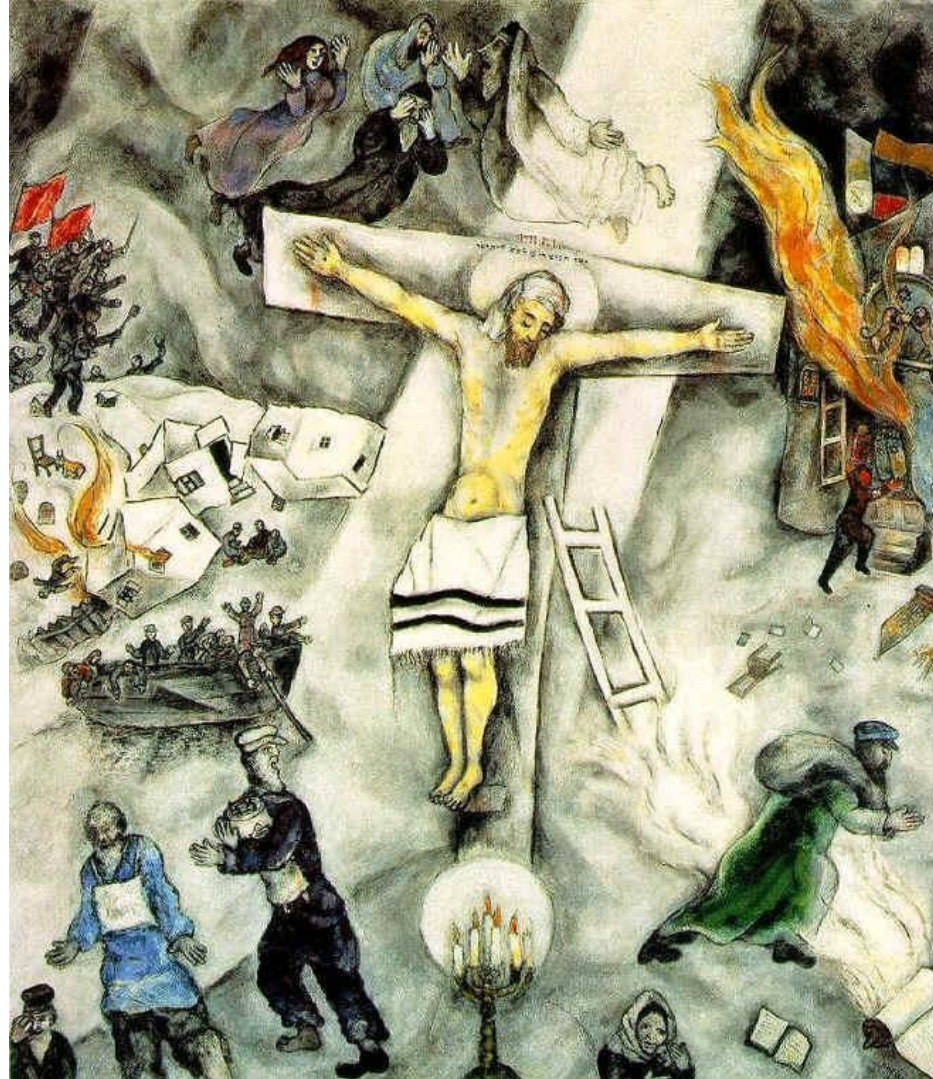
Willem Zijlstra

3.1. Kruisiging, in de menselijke realiteit geplaatst

Rembrandt - kruisiging

3.2. Kruisiging, met de menselijke realiteit geconfronteerd

Marc Chagall, 1938, "Witte kruisiging"
Pogroms en de opkomst van de nazi's.

4.1. Martelaren: Koptische christenen, gedood door IS, in Libië (febr. 2015).

Martelaren, gepresenteerd binnen de liturgie als icoon

4.2. Martelaren: Koptische christenen, gedood door IS, in Libië (febr. 2015).

From Orange Jumpsuits to White Robes
Martelaren, confronterend gepresenteerd als bijbelse en actuele realiteit